

Lublin 22.03.2022

Dr hab. n. med. Lech Panasiuk
Klinika Chorób Wewnętrznych, Nadciśnienia Tętniczego
i Chorób Zawodowych Wsi Instytutu Medycyny Wsi
w Lublinie

RECENZJA

pracy doktorskiej mgr Andrzeja Stanisława Dziejzica

Tytuł pracy: „Szkolenie z pierwszej pomocy a umiejętność jej udzielania przez kierowców”

Promotor: dr hab. n. o zdr. Magdalena Florek- Łuszczki
Kierownik Zakładu Antropologii Medycznej Instytutu Medycyny Wsi w Lublinie

Według statystyk Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) od 1896 roku- kiedy odnotowano pierwszy przypadek śmierci w wyniku wypadku drogowego zginęło na świecie ok. 35 mln osób. Obecnie na drogach wszystkich kontynentów- według danych Organizacji Narodów Zjednoczonych- ginie rocznie ok. 1,2 mln osób (co 30 sekund jeden człowiek), a 30-50 mln odnosi obrażenia. Większość ofiar pochodzi z państw rozwijających się. Około 40 proc. wszystkich zabitych stanowią dzieci i młodzież. Najwięcej osób w wypadkach drogowych ginie w Chinach. Każdego roku w krajach Unii Europejskiej na drogach śmierć ponosi ok. 40 tys. osób a 3,5 mln zostaje rannych. Co trzeci obywatel UE w czasie swojego życia zostanie hospitalizowany z powodu uczestnictwa w zdarzeniu drogowym, a jeden na dwudziestu obywateli Wspólnoty zginie, bądź będzie ciężko ranny w wypadku drogowym. Całkowite koszty wypadków drogowych w Unii, szacowane są na 160 mld euro rocznie, co

odpowiada mniej więcej 2% PKB Wspólnoty. W Polsce roczne straty z tytułu kosztów wypadków drogowych przekraczają 2% PKB- tyle warte są zasoby, które Polska bezproduktywnie traci na pokrywanie społecznych i ekonomicznych kosztów wypadków drogowych. W Polsce w ciągu ostatniej dekady znacząco zmniejszyła się zarówno liczba wypadków drogowych, jak i liczba osób, które w nich zginęły lub zostały ranne. Pomimo tego daleko nam do poziomu bezpieczeństwa, które osiągnięto w krajach Europy Zachodniej. Na poprawę bezpieczeństwa na drogach wpływ ma wiele czynników, między innymi umiejętności kierowców, stan techniczny pojazdów, czy infrastruktura drogowa, natomiast w celu ograniczenia liczby śmiertelnych ofiar tychże zdarzeń konieczne jest rozpowszechnienie umiejętności udzielania pierwszej pomocy wśród jak najszerszych kręgów społeczeństwa, a przede wszystkim wśród tych którzy mogą tej pomocy udzielić najszybciej, czyli kierowców. Mimo wprowadzonych w wielu krajach szkoleń dotyczących zasad udzielania pierwszej pomocy wśród kierowców nadal toczą się liczne dyskusje w jaki sposób można te umiejętności poprawić.

Przedstawiona przez mgr Andrzeja Stanisława Dziedzica rozprawa doktorska dobrze wpisuje się w nurt toczącej się dyskusji.

Praca doktorska ma typowy układ, zawarta jest na 151 stronach wraz z załącznikami, ma postać maszynopisu o formacie A-4, oprawionego w twardą oprawę. Łącznie w rozprawie Autor zamieścił 5 tabel, 86 rycin (w tym 56 w tekście, pozostałe w aneksie) i 12 zdjęć, które dobrze ilustrują przedstawione wyniki badań.

W pracy zostało wydzielonych 9 rozdziałów o zróżnicowanej objętości i znaczeniu merytorycznym. Są to: „Wprowadzenie”, które zostało podzielone na 8 podrozdziałów, „Procedura badawcza” z 6 podrozdziałami, „Wyniki”, w których Autor wyodrębnił 5 podrozdziałów, „Dyskusja”, „Wnioski”, „Piśmiennictwo”, „Streszczenie”, „Summary” i „Aneks”, na który składa się 7 załączników. Całość poprzedzona jest „Wykazem skrótów”, który zawiera 24 pozycje.

W rozdziale 1- Wstępie Autor przedstawił definicję pierwszej pomocy, akty prawne dotyczące tej problematyki, statystyki wypadków drogowych w Polsce w latach 2008- 2017, obserwowane następstwa wypadków w przypadku udzielenia pierwszej pomocy lub jej braku, omówił zasady udzielania pierwszej pomocy, uregulowania prawne dotyczące tego tematu

obowiązujące w wybranych krajach Unii Europejskiej oraz zakres wiedzy i umiejętności w tej dziedzinie.

W rozdziale 2- Procedura badawcza- Autor dobrze przedstawił główny cel badania, jakim była ocena poziomu umiejętności udzielania pierwszej pomocy ofiarom wypadków drogowych wśród kierowców zatrzymanych przez policję podczas rutynowej kontroli drogowej. W celu realizacji głównego tematu badawczego Doktorant sformułował cztery cele szczegółowe. Ponadto zaprezentował dwa główne problemy badawcze, cztery szczegółowe oraz dwie hipotezy badawcze. W rozdziale tym Autor omówił także sposób organizacji badań, narzędzia i metody badawcze oraz zastosowane metody analizy statystycznej, które były właściwie dobrane.

W rozdziale 3- Wyniki, składającym się z pięciu podrozdziałów Doktorant scharakteryzował grupę badawczą którą stanowiło 1316 kierowców zatrzymanych po popełnieniu wykroczenia drogowego, w ramach akcji „Nie bój się ratować życia innym”, prowadzonej na obszarach województwa świętokrzyskiego i małopolskiego, biorąc pod uwagę ich płeć, wiek i miejsce zatrudnienia. Następnie przedstawił informacje dotyczące: udziału powyższych osób w szkoleniach z zakresu pierwszej pomocy, zakresu ich wiedzy z aspektów prawnych dotyczących zasad udzielania pierwszej pomocy, sposobów określenia stanu zdrowia osób poszkodowanych, metod prowadzenia resuscytacji krążeniowo-oddechowej, sposobu użycia automatycznego zewnętrznego defibrylatora oraz ewakuacji poszkodowanego z auta, które uległo wypadkowi. Następnie Autor zaprezentował wyniki analiz dotyczących gotowości badanych osób do udzielania pomocy poszkodowanym w wypadkach komunikacyjnych oraz umiejętności udzielania tejże pomocy, a także ich motywacji. Ponadto przedstawił opinie badanych kierowców dotyczące jakości szkoleń z zakresu pierwszej pomocy oraz potrzeb zmian w tym zakresie. W rozdziale tym Autor zweryfikował także swoje hipotezy badawcze.

W rozdziale 4- Dyskusja- Doktorant omówił przedstawione we wcześniejszym rozdziale wyniki badań oraz dokonał krytycznej analizy uzyskanych wyników w świetle aktualnej wiedzy. Autor z dużym znanstwem zestawiał wyniki badań własnych z wynikami innych badaczy oraz dostępnymi danymi i informacjami dotyczącymi przedmiotu badań. Świadczy to o dobrym merytorycznym przygotowaniu Doktoranta, znajomości piśmiennictwa w tym zakresie oraz o właściwym przygotowaniu do prowadzenia w przyszłości własnych ciekawych programów badawczych.

Rozdział 5- Wnioski- został sformułowane w 6 punktach. Są to trafne stwierdzenia wynikające z celów i analizy uzyskanych danych.

Rozdział 6- Piśmiennictwo- to 152 pozycje (w tym 87 anglojęzycznych), 11 aktów prawnych i 13 źródeł internetowych, które są zebrane starannie, w zakresie wystarczającym do uzasadnienia wyboru tematu badań.

W rozdziałach 7 i 8 Autor umieścił streszczenie rozprawy doktorskiej w języku polskim oraz w języku angielskim. Streszczenie spełnia wymogi przypisane tej części pracy. W pełni prezentuje cele, zakres i wyniki pracy.

W rozdziale 10. Załączniki Autor umieścił spis rycin, spis tabel oraz zdjęć umieszczonych, w teście, oświadczenie kierowcy, 7 tabel, 5 rycin oraz kwestionariusze ankiety i wywiadu.

Z obowiązku recenzenta przedstawiam, kilka uwag, głównie o charakterze redakcyjnym.

- We wstępie opis poprzedzający rycinę 5 (str. 13, 14) nie odpowiada treści ryciny. Autor pisze „Z kolei najwyższe wskaźniki liczby rannych przypadających na 100 wypadków stwierdzono w województwach: dolnośląskim, lubuskim, łódzkim, pomorskim...”, podczas gdy z przedstawionej ryciny jednoznacznie wynika, że największa liczba rannych była w województwach: podlaskim, kujawsko-pomorskim i lubelskim.
- Podrozdział 2.6 jest niewłaściwie zatytułowany. Tytuł podrozdziału brzmi „Sposób prezentacji wyników”, gdy tymczasem w treści zawarty jest opis zastosowanych metod analizy statystycznej, natomiast nie ma ani słowa o tym w jaki sposób wyniki są prezentowane.
- W dwóch kolejnych podrozdziałach, a mianowicie w podrozdziałach 2,4 i 2,5 Autor podaje te same informacje o organizacji badań, a ponadto niepotrzebnie powtarza je w rozdziale Wyniki.
- W pracy Autor w wielu miejscach niezasadnie używa czasu teraźniejszego, podczas gdy w całej pracy powinien być używany czas przeszły.

Przedstawione uwagi nie umniejszają wartości całej rozprawy doktorskiej, którą uważam za bardzo ciekawą. Wysoko oceniam ją, zarówno pod względem metodologicznym, jak i technicznym. Ma ona ważne znaczenie poznawcze, poszerza wiedzę dotyczącą problematyki

szkoleń i umiejętności kierowców w zakresie udzielania pierwszej pomocy, a sformułowane przez Autora wnioski mają również wymiar praktyczny.

W oparciu o ocenę rozprawy doktorskiej stwierdzam, że Doktorant wykazał się umiejętnością samodzielnego prowadzenia prac naukowych, doboru metod badawczych, opracowywania wyników badań oraz trafnego doboru piśmiennictwa do tematu badawczego.

Na podstawie dokonanej oceny stwierdzam, że praca doktorska mgr Andrzeja Stanisława Dziedzica odpowiada wymogom rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora, i w związku z tym wnoszę do Wysokiej Rady Instytutu Medycyny Wsi im. Witolda Chodźki w Lublinie o dopuszczenie Doktoranta do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Dr hab. n. med. Lech Panasiuk

